

EUROOPA KESKPANK

EUROSÜSTEEM

Hinnastabiilsus: miks see on oluline?

Teabematerjal õpilastele

Mida saab osta 10 euro eest? Kas saad selle eest osta kaks singlit või kuu aja jooksul iga nädal oma lemmikajakirja?

Kas oled mõelnud, kuidas see tegelikult toimib? Kuidas saab vahetada paberitüki toote või teenuse vastu? Pangatähe tootmine ise maksab ju tegelikult ainult mõned sendid.

Väärtus peitub usalduses

Miks siis on pangatähel nii suur väärtus? Tegelikult on see lihtsalt usalduse küsimus. Kui laenad sõbrale 10 eurot, arvestad sellega, et ta maksab selle tagasi. Samamoodi võib ka euro kui stabiilse vääringu puhul olla kindel, et selle eest saab alati osta tooteid ja teenuseid, mille väärtus vastab pangatähele trükitud nimiväärtusele. Kui raha väärtus väheneks oluliselt, kaotaksime selle vastu usalduse. Raha väärtus tuleneb sellest, et see on inimeste jaoks usaldusväärne.

Raha on parem lahendus kui vahetuskaup

Kujutlegem hetkeks, et raha ei ole olemas. Tooteid ostes ja müües teeksid inimesed omavahel vahetuskaupa.

Kui pagar soovib lasta viie leivapätsi eest juukseid lõigata, peaks ta kõigepealt leidma juuksuri, kes on nõus selle tasu eest tööd tegema. Samamoodi peab juuksur, kes soovib osta paari kingi, leidma poeomaniku, kes on nõus kingad leiva vastu vahetama.

Kõik inimesed peaksid leidma kellegi, kes on nende pakkumisest huvitatud ja suudab vastu anda soovitud kaupa või teenust. Kui leidukski sobiv pakkuja, peaks veel jõudma kokkuleppele, millise vahetuskursi alusel vahetada leiba juukselõikuse ning juukselõikust kingade või muude kaupade ja teenuste vastu.

Raha lihtsustab selliseid suhteid kolmel viisil. Esiteks on tegemist maksevahendiga – nõudlust ja pakkumist ei pea enam sobitama samamoodi nagu vahetuskaubanduse puhul. Teiseks on raha arvestusühik – hindu väljendatakse ainult rahaühikutes, mitte toodete või teenuste kujul. Lisaks muule on raha väärtuse säilitamise vahend – seda saab alles hoida, et ka edaspidi oleks võimalik vajalikke asju osta.

Hinnastabiilsus ja raha väärtus

Hinnastabiilsus tähendab seda, et aja möödudes raha väärtus säilib. See on oluline näiteks juhul, kui soovitakse raha koguda tulevasteks ostudeks. Mida teeksid, kui oled kogunud kahe singli ostmiseks 10 eurot ja avastad poodi jõudes, et vahepeal on nende hind tõusnud 12 euroni? Ja kui oled 12 euroga poodi tagasi läinud, on hind juba 14 eurot. Õnneks ei toimu hinnatõus tavaliselt nii kiiresti (vaata inflatsioonitabelit lk 14 ja 15).

Kuidas mõõdetakse hinnamuutusi

Tarbijahinnaindeksid, mida kasutatakse hinnastabiilsuse kontrollimiseks, koostatakse üks kord kuus nn ostukorvi alusel. Ostukorvi kuulub palju erinevaid tooteid, mida tavaline perekond üldjuhul tarbib. Ostukorvi hind näitabki üldist hinnataset ning seda kontrollitakse korrapäraselt, et teha kindlaks, kui palju hinnad on tõusnud (või, harvadel juhtudel, langenud).

Inflatsioon, deflatsioon ja hinnastabiilsus

Inflatsioon tähendab üldise hinnataseme tõusu. Lihtsalt selgitades tekib inflatsioon siis, kui raha on palju ja pakutavat kaupa liiga vähe. Hinnatõusul võivad olla erinevad põhjused. Oletagem näiteks, et plaadipoes on järel ainult üks CD-plaat ning lisaks sulle tahavad seda osta ka kõik su sõbrad. Kuna müüja teab, et soovijaid on palju, tõstab ta tõenäoliselt plaadi hinda, teades, et selle eest on võimalik saada rohkem raha.

Toote hind võib tõusta ka juhul, kui selle tootmiskulud suurenevad. Kui energiahinnad tõusevad, kasvavad ka heliplaadi tootmiskulud ning tootja tõstab kahjumi vältimiseks oma hulgihinda. Samal põhjusel tõstavad müüjad ka tarbijatele kehtestatud hinda.

Mõlema näite puhul on 10 eurot kaotanud osa oma väärtusest ehk ostujõust, sest sellest ei jätku enam kahe singli ostmiseks. Inflatsioonist aga saab rääkida ainult siis, kui sama juhtuks ühel ajal kõigi ostukorvi kuuluvate toodete hindadega.

Deflatsioon on inflatsiooni vastand ja tähendab üldise hinnataseme langust aja jooksul. Selle võib põhjustada vähene nõudlus toodete ja teenuste järele, mille tõttu ettevõtted peavad toodangut müüma madalama hinnaga.

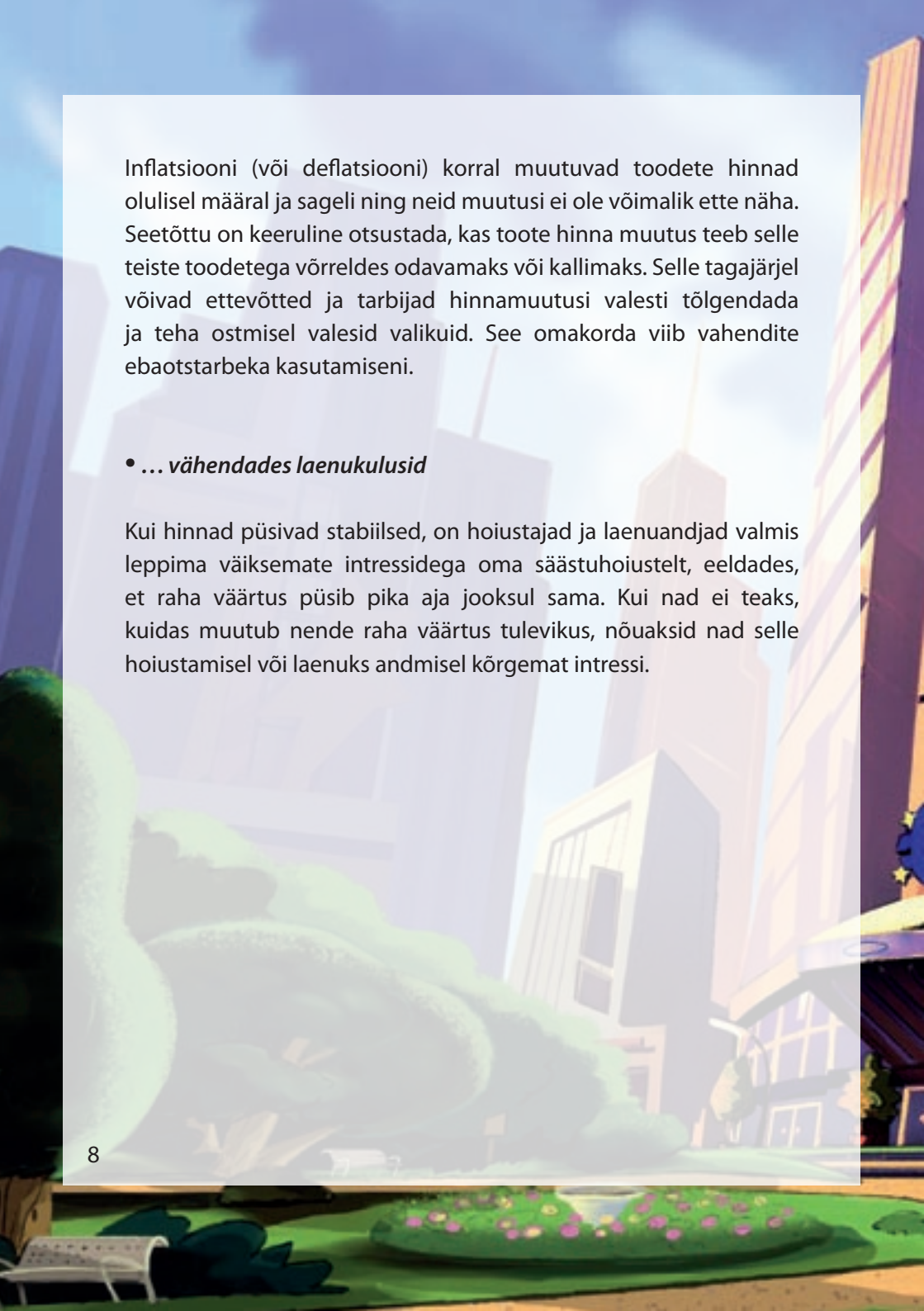
Hindu peetakse stabiilseks, kui need ei tõuse (inflatsiooni korral) ega lange (deflatsiooni korral). Kui praegu saaks 50 euro eest osta ligikaudu samasuguse ostukorvitäie tooteid nagu aasta või kaks tagasi, võiksime öelda, et üldine hinnatase on stabiilne.

Hinnastabiilsus toetab majanduskasvu ja tööhõivet...

- *...hõlbustades hindade võrdlust*

Stabiilsed hinnad hõlbustavad hindade võrdlust ning aitavad otsustada, milliseid tooteid või teenuseid osta.

Kui hinnad on stabiilsed, saab kerge vaevaga kindlaks teha, kas trenditeksaste hind on moekate spordijalatsite hinnaga võrreldes tõusnud. See tähendab, et tarbijana saad sa teha oma raha eest kõige soodsamaid oste. Samuti saavad ettevõtted teha arukaid investeerimisotsuseid. Sel viisil on võimalik vahendeid jaotada kõige otstarbekamalt ja majanduse tootmispotentsiaal suureneb.

Inflatsiooni (või deflatsiooni) korral muutuvad toodete hinnad olulisel määral ja sageli ning neid muutusi ei ole võimalik ette näha. Seetõttu on keeruline otsustada, kas toote hinna muutus teeb selle teiste toodetega võrreldes odavamaks või kallimaks. Selle tagajärjel võivad ettevõtted ja tarbijad hinnamuutusi valesti tõlgendada ja teha ostmisel valesid valikuid. See omakorda viib vahendite ebaotstarbeka kasutamiseni.

- ... vähendades laenukulusid

Kui hinnad püsivad stabiilsed, on hoiustajad ja laenuandjad valmis leppima väiksemate intressidega oma säästuhoiustelt, eeldades, et raha väärtus püsib pika aja jooksul sama. Kui nad ei teaks, kuidas muutub nende raha väärtus tulevikus, nõuaksid nad selle hoiustamisel või laenuks andmisel kõrgemat intressi.

Tänu hinnastabiilsusele pakutakse laenuvõtjatele madalamaid intressimäärasid. See tähendab, et ettevõtted, kes soovivad osta tänapäevasemaid seadmeid ning inimesed, kes tahavad võtta näiteks auto- või majaostuks laenu, saavad seda väiksemate kuludega. Sellised investeeringud aitavad ettevõtetel suurendada oma konkurentsivõimet ja luua uusi töökohti. See on veel üks põhjus, miks stabiilsed hinnad on majanduskasvu ja tööhõive toetamisel väga olulised.

Hinnastabiilsuse ühiskondlikud aspektid

Hinnastabiilsusel on võtmetähtsus ka ühiskondliku stabiilsuse saavutamisel. Inflatsioonilises keskkonnas ei saa hinnamuutusi ette näha ja see võib tekitada inimestele olulist kahju. Näiteks võib inflatsiooni tõttu väheneda hoiuste väärtus. Tavaliselt saavad suurima kahju osaliseks ühiskonna vähem kindlustatud liikmed, sest neil on väga piiratud võimalused end kaitsta. Ajaloost võib leida palju näiteid, kus ulatuslik inflatsioon (või deflatsioon) on põhjustanud ühiskonnas ebastabiilsust.

Eurosüsteem tagab hinnastabiilsuse

Euroopa Keskpank ja euroala liikmesriikide keskpangad moodustavad eurosüsteemi ehk euroala keskpankade süsteemi (vt kaarti). Eurosüsteemi põhieesmärk on tagada hinnastabiilsus kogu euroalal. EKP rahapoliitika eesmärk on hoida euroala aastane inflatsioonimäär keskpika aja jooksul väga madalal tasemel ehk alla 2%, kuid selle lähedal. See tähendab, et su kaks lemmiksinglit peaksid tulevikus maksma ligikaudu sama palju kui praegu (vaata inflatsioonitabelit lk 14 ja 15).

Euroala

Euroala
 2011. aastal moodustavad euroala Belgia, Küpros, Saksamaa, Eesti, Iirimaa, Kreeka, Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Luksemburg, Malta, Madalmaad, Austria, Portugal, Sloveenia, Slovakkia ja Soome.

Eristaatusega ELi liikmesriigid

ELi liikmesriigid, kes ei ole veel eurot kasutusele võtnud

Sõnastik

Deflatsioon: langus üldises hinnatasemes, mis väljendub näiteks tarbijahinnaindeksi kaudu.

Euroala: piirkond, mille moodustavad Euroopa Liidu liikmesriigid, kes on kasutusele võtnud ühisraha euro.

Euroopa Keskpank (EKP): 1. juunil 1998 asutatud ja Maini-äärses Frankfurdis asuv EKP moodustab eurosüsteemi keskse osa.

Euroopa Keskpankade Süsteem (EKPS): EKP ja kõigi ELi liikmesriikide keskpangad olenemata sellest, kas nad on juba euro kasutusele võtnud.

Eurosüsteem: Euroopa Keskpank ja nende liikmesriikide keskpangad, kes on juba kasutusele võtnud euro.

Hinnastabiilsus: hinnastabiilsuse säilitamine on eurosüsteemi põhieesmärk. EKP tähtsaima otsustusorgani – EKP nõukogu määratluse kohaselt tähendab hinnastabiilsus euroala ÜTHI aastakasvu alla 2%. EKP eesmärk on hoida aastane inflatsioonimäär keskpika aja jooksul alla 2%, kuid selle lähedal.

Inflatsioon: tõus üldises hinnatasemes, mis väljendub näiteks tarbijahinnaindeksi kaudu.

Intressimäär: täiendav rahasumma, mis saadakse raha laenamisel teisele isikule (või selle hoiustamisel pangas) või täiendav rahasumma, mis tuleb tasuda laenu võtmisel.

Tarbijahinnaindeks: arvutatakse kord kuus nn ostukorvi hinna alusel. Euroalal kasutatakse ühtlustatud tarbijahinnaindeksit (ÜTHI). Kõik riigid kasutavad selle arvutamiseks ühtseid statistilisi meetodeid.

Vahetuskaubandus: toodete ja teenuste vahetamine muude toodete ja teenuste vastu raha vahenduseta. See on võimalik ainult juhul, kui on olemas vastastikune huvi kaubeldavate toodete ja teenuste vastu.

Inflatsioonitabel

1. Inflatsiooni mõju kahe singli hinnale, mis täna maksavad 10 eurot (*n* aasta möödudes)

Aastane inflatsioonimäär: 1%	2%	5%	10%	30%	
	Stabiilsed hinnad	Inflatsiooniline keskkond			
1 aasta pärast	10.10	10.20	10.50	11.00	13.00
2 aasta pärast	10.20	10.40	11.03	12.10	16.90
3 aasta pärast	10.30	10.61	11.58	13.31	21.97
4 aasta pärast	10.41	10.82	12.16	14.64	28.56
5 aasta pärast	10.51	11.04	12.76	16.11	37.13
6 aasta pärast	10.62	11.26	13.40	17.72	48.27
7 aasta pärast	10.72	11.49	14.07	19.49	62.75
8 aasta pärast	10.83	11.72	14.77	21.44	81.57
9 aasta pärast	10.94	11.95	15.51	23.58	106.04
10 aasta pärast	11.05	12.19	16.29	25.94	137.86

2. Inflatsiooni mõju raha ostujõule (baasaasta = 100; n aasta möödudes
konkreetsel inflatsioonimäära puhul, väärtus väljendatud protsentides)

Aastane inflatsioonimäär:	1%	2%	5%	10%	30%
	Stabiilsed hinnad		Inflatsiooniline keskkond		
1 aasta pärast	99,0	98,0	95,2	90,9	76,9
2 aasta pärast	98,0	96,1	90,7	82,6	59,2
3 aasta pärast	97,1	94,2	86,4	75,1	45,5
4 aasta pärast	96,1	92,4	82,3	68,3	35,0
5 aasta pärast	95,1	90,6	78,4	62,1	26,9
6 aasta pärast	94,2	88,8	74,6	56,4	20,7
7 aasta pärast	93,3	87,1	71,1	51,3	15,9
8 aasta pärast	92,3	85,3	67,7	46,7	12,3
9 aasta pärast	91,4	83,7	64,5	42,4	9,4
10 aasta pärast	90,5	82,0	61,4	38,6	7,3

ISBN (elektroniline versioon)
978-92-899-0649-4

Euroopa Keskpank
Kaiserstraße 29
60311 Frankfurt am Main
Saksamaa
www.ecb.europa.eu

